

סיכום המושב: אתיקה של מורים בבית ספר היסודי

מירית שרון: מורה ומחנך בבית הספר היסודי בין שליחות לפרופסיה....

אתיקה מהי? (קיימת מצגת)

תפיסת המורה בבית הספר היסודי. תפיסה היא דבר סובייקטיבי.

איך קשור תפיסת מורה לאתיקה?

האם תלמידים צריכים לדעת מה המטרות, מה היעד, מה הדרכים

שאלות שמורה צריך להגיד לעצמו לפני שהוא מתחיל את המסע עם תלמידיו

הקשר בין אתיקה לבין מצוינות.

קיימים קווים משיקים בין אזרחות טובה לבין מקצוע ההוראה לבין אתיקה.

מיהו מורה שאפשר לראות את האתיקה שלו והמצוינות המקצועית שלו.

הצגת כלי להערכת מורים ראמ"ה - חשוב שסטודנטים יכירו אותו. המדד הראשון לתפיסת מורים
ואתיקה מקצועית ההרצאה מתמקדת במדד זה.

מתייחסת בעיקר להיבטים של מורה מצטיין.

מה מורה מצטיין צריך לעשות לגבי מדד זה? על פי הכלי של הערכת מורים.

הזדהות עם תפקיד ההוראה והחינוך, מחויבות לארגון ולמערכת. אפשר להיות מחויבים לארגון
ולמערכת בהרבה היבטים. התפקיד ממלא מאד את חיי מי שעוסק בו.

מציגה את הגדרת ההיבטים של מדד 1

הזדהות עם תפקיד ההוראה והחינוך (מדד על 1 שקף במצגת).

השאלה היא מהם אותם ערכים שרוצים להטמיע בתהליכים של הוראה למידה. האם הסטודנטים
יודעים מהו ערך. הסטודנטים לא מודעים לערכים רבים.

חשוב שסטודנטים ידעו מהו ערך ויבטאו אותם בתהליכי הוראה ולמידה. אדם צריך להכיר ערכים
מהם ואחר-כך לבטא אותם בהתנהגות ולמידה.

האם יש קוד של אתיקה? השיח הבית ספרי לא תמיד ברור, אין תמיד תקנונים ברורים וידועים.

יתכן ואפשר לתת לסטודנטים ליצור קוד אתי כזה.

מחויבות לארגון ולמערכת.(מדד 1 שקף במצגת).

האם קיימת בחירה למורה להיות מחויב או לא מחויב. מדוע צריך אתיקה להוראה ולא אתיקה למקצועות הטיפול שיכול גם לכלול את ההוראה.

שאלה: מה הכוונה של אתיקה למורים?

מבקשת לקשר את המצוינות להוראה ותפיסות אתיות שמתייחסות להערכת ההוראה .

מציעה לקחת את כל היבטים של מצוינות בהוראה ולהתייחס אל הסטודנטים, / תלמידים כפרמטרים לאזרחות טובה.

אזרחות טובה והוראה טובה

שקף (האזרח הטוב) שלושה מדדים לאזרחות טובה על פי המחקר : אזרח טוב הוא אזרח מחויב , שואף לצדק ומשתתף.

מה בין הוראה לאזרחות טובה- השוואה בין מורה מצטיין (על פי ראמ"ה) לאזרח המשתתף (פראמטר של אזרח טוב)- מירית מוצאת דברים דומים בין מורה מצטיין לבין אזרח משתתף. אזרח שואף לצדק, מחויב.

השאלה היא האם בשטח פוגשים מורים רבים הנוהגים על פי הפרמטרים של אזרחות טובה? קיימת רשימה של ערכים הומניסטיים אוניברסאליים שהם מרכיבים מוסריים של האזרחות וקשורים להבנת זכויות.

חינוך לערכים

השאלה היא האם אפשר לחנך לערכים.

מה שאפשר זה מודעות, קונטקסט, דוגמא אישית.

הקושי לבנות קוד אתי והמקצוע מאד דינאמי עובד עם אנשים. היסטורית תפיסת התפקיד עוברת מתפיסת שליחות לתפיסת פרופסיה.

השאלה היא עד כמה מורה הוא בעל מעוף וחזון ועד כמה הוא בעל ידע האם זה חופף האם זה מנוגד. האם אפשר ללמד ערכים בשעורים דיסיפלינאריים (מתמטיקה).

קיימת בעייתיות בתפיסת התפקיד שלו. האם הוא מורה? האם מחנך?

מירית מראה שינויים בתפיסת תפקיד המחנך על פי דרישות שונות של משרד החינוך. שינויים בשיח החינוכי. היום דגשים של היבטים של אזרחות טובה, אחריות, מעורבות.

הקושי בניסוח אתיקה היות ומצד אחד קיימות הצהרות כוללניות ומצד שני דרישות מפורטות

מצד אחד מדדים כמותיים ומצד שני ערכים. התייחסות לילד כסוכן פעיל בהווה ומצד שני כמבוגר בהתהוות.

דילמות אתיות בעבודת המורה המחנך - (שקף).

אקדמיזציה מול הומניזציה. שיח שונה בספרות. על מה לשים את הדגש.

השלכות להכשרת מורים- חשוב שסטודנטים יכירו את המדדים של מורה מצטיין, שלוב קורסים שעוסקים בהיבטים של נווט כיתה והתמודדות עם בעיות משמעת.

השאלה האם אפשר לנסח קוד אתי למורה נשאר פתוחה.

סיום בדבריה של ח"כ יהודית נאור לשעבר שדברה על מזג הוראתי והחשיבות לבחון מורים לגבי מזג הוראתי.

משיבות ד"ר מירי הראל ומירית רחמים - מציגות קורס הנקרא אתיקה מקצועית

הקורס עוסק בתהליך בניית "אני מאמין חינוכי".

מצגת: שקף: למה ללמד אתיקה?

שלוש אמירות לגבי תפיסת המורה. כשמדברים על מורה מדברים על ידע שלו, הערכים שלו והמיומנויות שלו. הסטודנטיות צריכות לטפח מודעות לקול האישי שלהן. זה הרציונאל שמוביל למטרות הקורס.

התהליך בקורס הוא הבנייתי. חשוב שהסטודנטים יפתחו מודעות אתית לעצמם לגבי דברים שהן מאמינות בהן.

במסגרת הקורס המטרה היא ללמד ערכים על ידי עימות עם סיטואציות שיאפשרו לסטודנטיות להתעמת עם הדילמות. לראות את המורכבות של ההוראה. כל סיטואציה אפשר לבחון מהרבה זוויות ראייה. קיימת טיוטא של קוד אתי וחשוב לנו שהסטודנטים יהיו מודעים לטיוטא זו.

חשוב לנו מאד שיבנו קוד אישי לעצמם ויבנו "אני מאמין חינוכי" לכן הקורס הזה נלמד בשנה השלישית. לקראת היציאה לשטח. זה השלב שבו גם הדילמות האלה מעסיקות את הסטודנטיות.

תאור מספר תהליכים בקורס.

תהליך הבנייתי שמתחיל בעולם של הסטודנט ומסתיים בעולם שלו, יש עגון בתיאוריות, הלמידה מתבצעת בצורה אישית, קבוצתית, מליאה.

שלב ראשון: יוצאים מעולם הסטודנטיות. בחירת 3 יצירות אמנות. מציגות בפוסטר כל פריט ומתייחסות לשאלות הבאות: מה המשמעות של הפריט עבורן כיצד הוא מבטא אותן כבני אדם, אילו ערכים באים לידי ביטוי. מה חשוב לכן כאדם.

מראים דוגמאות לתוצרי סטודנטיות (מצגת).

שלב שני: עסוק בדילמות אתיות : דילמות שלהן בעבודת אמוני ההוראה ודילמות אתיות בהקשרים אחרים. תהליך הלמוד מתמקד בזיהוי הערכים המתנגשים. חושפים אותן לדילמות של מורים מהעיתונות.

מקנים מתודות של דיון על ערכים אתיים.

הלמידה מבוססת על הגישה של הבהרת ערכים של קירשנבאום. הסטודנטיות בוחרות ערכים, מבהירות ערכים ובודקות את עצמן האם הן פועלות על פי הערכים האלה וכשהן מתקשות הן גם עוסקות בנושא של מה לא מאפשר להן.

התוכנית מתגמשת על פי הערכים שהסטודנטים מעלים. מעלים גם נושאים אקטואליים. הנושאים לא במטרה למצוא פתרון אלא כדי להיות מודעות למורכבות של הסיטואציה.

שלב נוסף- הבחנה בין פרופסיה לאתיקה. בודקים קוד אתי של פרופסיות שונות, עורכים השוואה. מעלים את השאלה האם הוראה היא פרופסיה? מתוך זה מנסחים את המרכיבים שקיימים ואלה שלא קיימים. מה שחשוב הוא להגיד במה אנחנו ייחודיים.

קוד האתי של המורה- הסטודנטים מנסחים כמטלה מטרימה (לפני שראו את הקוד) סעיפים שלדעתם צריכים להיות בקוד האתי של מורים, בהמשך ישנה הכרות עם מסמך הטייטא של הקוד האתי של המורים. כל קבוצה מקבלת תחום אחד מהקוד האתי. לומדת אותו מנתחת אותו מחברת אירוע שמעמיד את אחד מהסעיפים במבחן.

בשלב הסופי- הסטודנטים בוחרים ערכים משמעותיים, ועל פי המודל של קירשנבאום הבהרת ערכים, הם צריכים לנסח לעצמם "אני מאמין כינוכי", להציג 3 אירועים בהם נהגו על פי הקוד האתי ו- 3 אירועים בהם התקשו לנהוג על פי הערכים ולנתח מה הייתה ההתנגשות בערכים איך הן נהגו ומדוע.

הסכום רפלקטיבי שהן מוזמנות לעשות מצביע על תהליך ערכי מוסרי שעברו.

דיון ופידבק:

תגובות:

אשרי הסטודנטים שלומדים בקורסים אלה שהוצגו על ידי המרצות.

הקורס של אתיקה מקצועית הוא מדהים.

שאלה: לסייע להם להעלות למודעות של אתיקה. השאלה היא מה קורה כשמגיעים לשטח שדורשים מהם דברים אחרים שלא מכוונים לכללים האתיים האלה. יש פער בין המציאות לבין הראוי.

מירי: מורה צריכה כל הזמן לקבל החלטות. הדילמות שמחנכות מתמודדות אתן כל הזמן לא קשורה למה המערכת אומרת או לא. זוהי דילמה אישית שבה המורה צריך כל הזמן להגיע להחלטות.

מירית: לא יכולים להיות אחראיים למה שיקרה הלאה אני יכולה לסייע להם לפתח מודעות ערכית אתית.

שאלה: מה זה אומר להיות בן-אדם ערכי. חשוב שהכללים האלה יהיו הומניסטיים ולא יהיו קשורים דווקא לסיטואציה ספציפית. זה משהו הוליסטי.

פרופ" מיכל צלרמאייר: לא פלא שאין קוד אתי סגור למורים מכיוון שאי אפשר לסגור את כל מה שהם עושים בסעיפים סגורים. אני לא חיה בעולם הומניסטי. העולם שלי הוא כאוטי אני לא מצפה שאפשר יהיה להבחין בערך אחד ולבודד אותו. משתדלת להתמודד בצורה ערכית. הדילמות הן לב העניין.

מירי: כשיש דילמה תעצרי ותראי מה את בוחרת לעשות באותו זמן. המטרה שלנו שתעשה את הדברים מתוך תהליך בחירה עד כמה שיותר מודע.

מירית שרוני: יש חשיבות בעצם זה שמתכשרים להוראה יכירו ויהיו מודעות להיבטים אלה.

מיכל צלרמאייר: הוראה כפרופסיה, פרופסיה צריכה קוד אתי, קוד אתי מגדיר והשאלה היא האם אנחנו בכלל רוצים להיות פרופסיה.

רותי: קוד אתי כללי חברתי, הומניסטי של התנהלות של בן אדם ולא משנה אם ייחודי למורים.

מירית: לא מובן לסטודנטים מי הלקוחות שלהם. לא תופסים את העמיתים וההורים כלקוחות.

סכום:

הדיאלוג היה מעניין.